

Direktoratet for
internasjonalisering
og kvalitetsutvikling
i høyere utdanning

RUS-17/0010

Program for samarbeid om høyere utdanning og Norgeskunnskap i Russland 2017-2020

Årsrapport 2018

Utgiver: Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku)

Dato: August 2019

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) skal styrke kvaliteten i norsk utdanning. Vi fremmer utvikling og nyskaping, internasjonalt samarbeid og digitale læringsformer.

Gjennom utredning, analyse og rådgivning skal Diku bidra til å utvide og styrke kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsutvikling. Formålet er å gi myndigheter og utdanningssektoren bedre forutsetninger for utforming av politikk, tiltak og strategier.

Innhold

1 Sammendrag	4
2 Innledning	5
2.1 Dikus forvaltning av Russlandsprogrammet	5
2.2 Dikus forvaltning av Norgeskunnskap i Russland.....	6
3 Tildeling av midler i 2018	7
3.1 Prosjektmidler til samarbeid om høyere utdanning.....	7
3.2 Mobilitetsstipend for norsk språk og litteratur	7
3.3 Bok- og arrangementsstøtte	7
4 Norsklektoratene i Russland	9
4.1 Lomonosov Moscow State University (MGU)	9
4.2 Northern Arctic Federal University (NArFU)	9
4.3 Murmansk Arctic State University (MASU)	9
4.4 St. Petersburg State University (SPbU).....	10
5 Resultater i 2018	11
5.1 Langsiktige samarbeidsrelasjoner mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og Russland	11
5.2 Økt kvalitet i utdanningen ved samarbeidsinstitusjonene i Norge og Russland	17
5.3 Styrket interkulturell kompetanse for studenter og ansatte i Norge og Russland	19
5.4 Økt kjennskap til og interesse for samarbeid med potensielle samarbeidspartnere i Russland hos høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og vice versa.	20
5.5 God kompetanse på norsk språk, litteratur og kultur blant studenter ved russiske læresteder som tilbyr utdanningen i norsk.	21
6 Kjønnsperspektiv	23
6.1 Kjønnfordeling blant deltakerne i prosjektene støttet av Russlandsprogrammet 2018-2020.....	23
6.2 Kjønn og mobilitet	23
6.3 Norskundervisningen i Russland	25
7 Risikovurdering	26
7.1 Risikofaktorer i prosjektene	26
7.2 Risikofaktorer knyttet til norskundervisningen i Russland	27

Vedlegg

1 Sammendrag

Russlandsprogrammet støtter samarbeid innen høyere utdanning mellom Norge og Russland. Programmet er finansiert av Utenriksdepartementet og administreres av Diku. Inneværende programperiode 2017-2020 har en totalramme på 36 millioner kroner. Tilskuddsmidlene går i hovedsak til prosjektsamarbeid mellom norske og russiske høyere utdanningsinstitusjoner, men noe midler er også satt av til å støtte norskundervisning i Russland.

Det overordnede målet er å styrke norsk-russisk kunnskapssamarbeid på områder der Norge og Russland har felles interesser, og å fremme kunnskap om norsk språk, litteratur og kultur i Russland.

I 2018 ble det tildelt totalt 24 583 151 NOK til 21 samarbeidsprosjekter mellom norske og russiske høyere utdanningsinstitusjoner, og gitt støtte til fire norsklektorat, innkjøp av norsk fag- og skjønnlitteratur og relevante arrangementer ved russiske universiteter, samt mobilitetsstipend til russiske mastergradsstudenter i norsk på feltarbeid i Norge.

Det har vært god interesse for de to utlysningene i Russlandsprogrammet i 2018, og Diku vurderer at de 21 prosjektene i porteføljen har potensiale til å bidra til bærekraftig kunnskapssamarbeid mellom Norge og Russland. De involverer solide institusjoner på både norsk og russisk side, med god geografisk spredning på begge sider av grensen.

De fleste prosjektene som fikk tildeling tidlig i 2018 har kommet godt i gang med planlagte aktiviteter. De samarbeider om å utvikle og gjennomføre utdanningstilbud på en rekke fagfelt. Selv om prosjektene er dypt faglig forankret, er de også relevante for prioriteringer på nasjonalt nivå både i Norge og Russland, blant annet når det gjelder folkehelse og arktiske problemstillinger.

Prosjektene har i 2018 bidratt til at flere av de involverte institusjonene har formalisert det norsk-russiske samarbeidet gjennom avtaler, noe som er med på å skape forutsetninger for at det institusjonelle samarbeidet vil vare ved utover prosjektperioden. Videre legger prosjektene til rette for gjensidig student- og ansattmobilitet, særlig kortere opphold i forbindelse med intensive kurs, som sommerskoler, feltkurs og forskerskoler. De aller fleste prosjektene finansiert av programmet jobber godt og bevisst med å koble forsknings og utdanningsaktiviteter. Involvering av arbeidslivspartnere er imidlertid ikke særlig vanlig i prosjektene i porteføljen.

Støtten til norskundervisning ved russiske universiteter bidrar til å rekruttere flere russisk studenter til norskstudier, og er viktige for å fremme kunnskap om norsk samfunnsliv og kultur i Russland.

2 Innledning

Diku og Utenriksdepartementet inngikk i 2017 en avtale om forvaltning av tilskuddsmidler for perioden 2017-2020 (RUS-17/0010). Tilskuddsmidlene under avtalen kommer fra Utenriksdepartementets bevilgning under kap. post 118.70.121 i Statsbudsjettet, og omfatter to tiltak for samarbeid innen høyere utdanning med Russland som administreres av Diku:

- Russlandsprogrammet
- Norgeskunnskap i Russland

Tilskuddsmidlene under avtalen er fordelt med om lag 80 prosent til Russlandsprogrammet og om lag 20 prosent til Norgeskunnskap i Russland.

Det overordnede målet med de to ordningene er å styrke norsk-russisk kunnskapssamarbeid på områder der Norge og Russland har felles interesser, og å fremme kunnskap om norsk språk, litteratur og kultur i Russland. Dette søkes oppnådd gjennom å støtte aktiviteter som bidrar til å nå følgende delmål:

- Langsiktige samarbeidsrelasjoner mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og Russland.
- Økt kvalitet i utdanningen ved samarbeidsinstitusjonene i Norge og Russland.
- Styrket interkulturell kompetanse for studenter og ansatte i Norge og Russland.
- Økt kjennskap til og interesse for samarbeid med potensielle samarbeidspartnere i Russland hos høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og vice versa.
- God kompetanse på norsk språk, litteratur og kultur blant studenter ved russiske læresteder som tilbyr utdanning i norsk.

Slik støtter de to ordningene opp om utenrikspolitiske prioriteringer så vel som kunnskapspolitiske målsetninger knyttet til samarbeid med Russland, slik disse er nedfelt i henholdsvis Statsbudsjettet for 2018¹ og regjeringens strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Russland og andre prioriterte land for perioden 2016-2020.²

2.1 Dikus forvaltning av Russlandsprogrammet

Russlandsprogrammet er en søknadsbasert tilskuddsordning som gir støtte til prosjektsamarbeid mellom akkrediterte høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og Russland. I tillegg kan forskningsinstitutter, frivillige organisasjoner, offentlige og private virksomheter inngå som nettverkspartnere i prosjekter støttet av programmet. Prosjektene har relativt stor frihet til å definere hvilke aktiviteter som skal inngå i samarbeidet, så lenge disse har et utdanningsformål og ellers er innenfor rammene for programmet. Støtteverdige aktiviteter i programmet er for eksempel utvikling og gjennomføring av felles norsk-russiske studietilbud, felles utvikling av curriculum og gjensidig utveksling av studenter og ansatte.

¹ Prop. 1 S (2017–2018).

² Panorama: Strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika (2016-2020), Kunnskapsdepartementet, oktober 2015.

Russlandsprogrammet blir sammen med Eurasiaprogrammet styrt av et felles programstyre. I 2018 hadde styret følgende medlemmer:

- Kari Aga Myklebost, Professor, Norges arktiske universitet (Styreleder)
- Jan Mulder, Professor, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (Nestleder)
- Irina Gribkovskaia, Professor, Høgskolen i Molde – vitenskapelig høgskole i logistikk
- Anatoli Bourmistrov, Professor, Nord universitet
- Magne Børset, Professor, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Sigrid Otterlei, Studentrepresentant, Norsk studentorganisasjon
- Terje Knudsen, Førsteamanuensis, Universitetet i Bergen (Varamedlem)
- Synne Kleiven, Førsteamanuensis, Universitetet i Sørøst-Norge (Varamedlem)

Dikus administrasjon er sekretariat for programstyret. I 2018 avholdt programstyret ett møte med relevans for Russlandsprogrammet.

For avtaleperioden 2017-2020 er det planlagt to utlysninger av prosjektmidler i Russlandsprogrammet – en utlysning av midler til 3-årige prosjekt med en ramme per prosjekt på inntil 2 millioner kroner og en utlysning av midler til 2-årige prosjekt med en ramme per prosjekt på inntil 300 000 kroner. Begge tildelinger ble gjennomført som planlagt i henholdsvis februar og desember 2018. I juni 2018 arrangerte Diku oppstartsseminar for de nye tildelte 3-årige prosjektene, og hadde ellers løpende oppfølging av prosjektene gjennom året.

2.2 Dikus forvaltning av Norgeskunnskap i Russland

I Norgeskunnskap i Russland inngår det også to søknadsbaserte ordninger, mobilitetsstipend for norsk språk og litteratur og bok- og arrangementsstøtte til norskfaglige miljø i Russland. Den største delen av Norgeskunnskap i Russland er likevel støtte til fire lektorstillinger i norsk ved russiske universiteter som tilbyr undervisning i norsk språk. Lektorstillingene er lokalisert i Moskva, St. Petersburg, Murmansk og Arkhangelsk. Diku bistår med rekruttering til stillingene og utbetaler lønnstilskudd til de fire lektorene, som kommer i tillegg til lokal lønn.

Det er oppnevnt et eget programutvalg som bistår Diku i deler av forvaltningen av tiltakene under ordningen. Utvalget har som oppgave å vurdere søkere til utenlandslektorat, tildele mobilitetsstipend og ellers gi råd til Diku ved behov. I 2018 avholdt dette programutvalget to møter.

Det ble mot slutten av 2018 satt i gang en prosess for å overføre finansieringen av aktivitetene under Norgeskunnskap i Russland fra UD til KD, som antakelig vil gjelde fra budsjettåret 2020.

3 Tildeling av midler i 2018

3.1 Prosjektmidler til samarbeid om høyere utdanning

Midler til 3-årige prosjekter mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og Russland på inntil 2 millioner per prosjekt ble utlyst høsten 2017. Ved søknadsfristen hadde det kommet inn 35 søknader om støtte på til sammen 65 457 580 kroner. I februar 2018 tildelte programstyret for Russlands- og Eurasiaprogrammet tilskudd til 11 samarbeidsprosjekter som fikk støtte på til sammen 21 623 156 kroner.

Våren 2018 ble det lyst ut inntil 3 millioner kroner til 2-årige prosjekter med en ramme på 300 000 kroner per prosjekt. Ved søknadsfristen hadde det kommet inn 20 søknader, på til sammen 5 823 126 kroner. I desember 2018 fikk 10 prosjekter tildelt støtte på til sammen 2 959 995 kroner. I tråd med Dikus rutiner for forvaltning av mindre prosjekter, ble denne tildelingen gjennomført av Dikus administrasjon, uten involvering av eksterne fageksperter eller programstyret.

I begge tildelingsrundene ble søknadene vurdert ut ifra relevans for målene med Russlandsprogrammet, gjennomførbarhet og kvaliteten på prosjektplanen, samt kvaliteten på partnerskapet. I søknadsbehandlingen ble det lagt vekt på at prosjektene er nyttige både for de norske og russiske aktørene og målgruppene, at samarbeidet bidrar til å øke kvaliteten på utdanningen som blir tilbudt studentene ved samarbeidsinstitusjonene, og at det bidra til å øke den gjensidige kunnskapen om norske og russiske fagtradisjoner og kultur.

I utvalget av prosjekter har det videre blitt lagt vekt på at samarbeidet skal føre til konkrete tiltak som kan leve videre etter at prosjektperioden er over, og at prosjektene har opplegg for gjensidig mobilitet mellom de to landene både for studenter og ansatte.

I programperioden 2017-2020 har Russlandsprogrammet dermed en prosjektportefølje på 21 prosjekter. Alle prosjektene er planlagt avsluttet innen utgangen av desember 2020. En oversikt over de tildelte prosjektene følger i Vedlegg I, tabell 1 og 2.

3.2 Mobilitetsstipend for norsk språk og litteratur

Gjennom avtalen RUS-17/0010 er det budsjettert for tildeling av mobilitetsstipend for søkere fra Russland. Stipendet utlyses årlig, og i 2018 fikk to mastergradsstudenter fra Moscow Lomonosov State University støtte for henholdsvis to og tre måneders feltarbeid ved Universitetet i Oslo. Begge studentene skriver avhandlinger med emner innen norsk språkvitenskap. Antall søkere er stabilt i forhold til tidligere år.

3.3 Bok- og arrangementsstøtte

Norskmiljø ved russiske universiteter kan søke Diku om tilskudd til innkjøp av undervisningsmateriell til norskundervisningen og til aktiviteter som fremmer kunnskap om Norge blant studenter og undervisere. Dette skal bidra til å styrke norskundervisningen, profilere Norge i Russland og virke til at norsklektorer får mulighet for faglig påfyll. I 2018

innvilget Diku totalt 11 søknader fra russiske universiteter om bok- og arrangementsstøtte på til sammen NOK 125 000. Foruten støtte til innkjøp av norsk fag- og skjønnlitteratur, gikk støtten også til reise og honorar for gjesteforelesere fra norske universiteter, konferanse om vikingtiden og til seminar om skandinavisk samtidslitteratur. Antall søknader om bokstøtte er stabilt fra tidligere år, mens antall søknader som gjelder aktiviteter/arrangement har gått noe opp.

4 Norsklektoratene i Russland

I 2018 har det vært ansatt utenlandslektorer ved alle de fire universitetene som i 2015 inngikk avtale med Diku om utlandslektorat for perioden 2015-2020; Lomonosov Moscow State University (MGU), St. Petersburg State University (SPbU), Murmansk Arctic State University (MASU) og Northern Arctic Federal University (NArFU).

4.1 Lomonosov Moscow State University (MGU)

Ved institutt for germansk og keltisk filologi kan studentene velge norsk som hovedfag, fra bachelor- til ph.d.-nivå. I tillegg kan studenter på russisk filologi og oversetting velge norsk som valgfag. I 2018 var det 30 - 35 studenter som studerte norsk på ulike nivå ved MGU, et tall som er stabilt i forhold til tidligere år. Språkundervisningen består av praktiske og teoretiske fag, samt språkhistorie, oversettelse, innføring i norske dialekter og andre kurs. Utenlandslektoren har ansvar for norskundervisningen, forberedelser og sensurering av eksamen, arrangement, vedlikehold av lektoratets bibliotek og for å hjelpe studenter med å søke studieopphold i Norge. Norskmiljøet ved MGU har tett kontakt med den norske ambassaden i Moskva, og i samarbeid ble det i mars 2018 arrangert et oversetterseminar med fokus på dramatik. Studentene i Moskva inviteres også hvert år til ambassadens 17. mai-feiring.

4.2 Northern Arctic Federal University (NArFU)

Ved avdeling for engelsk filologi, nordiske språk og språkdidaktikk kan studentene velge norsk som andre fremmedspråk gjennom et fireårig studieløp. På 3. året får dyktige studenter et semesters studieopphold i Tromsø gjennom et samarbeid med UiT - Norges arktiske universitet. Antall studenter i norsk har gått noe ned de siste årene, men fremdeles har NArFU den største studentmassen i faget i Russland og i 2018 var det totalt rundt 100 norskstuderende der. Utenlandslektorens oppgaver omfatter praktisk språkundervisning, veiledning av studentoppgaver og administrative oppgaver. I tillegg er det to lokalt ansatte norsklektorer som også har ansvar for språkundervisningen. I april 2018 arrangerte NArFU Vikingedager, en tre dagers konferanse som omfattet gjesteforelesere, rundebordskonferanse og kurs i norrønt språk, bl.a., med støtte fra Diku.

4.3 Murmansk Arctic State University (MASU)

Studentene kan velge norsk gjennom et fireårig lingvistikkprogram ved Institutt for fremmedspråk. Utlandslektoren underviser i praktisk norsk, enkeltemner i litteratur, teori og grammatikk, i tillegg til norsk språkhistorie. I tillegg til utlandslektoren er det to andre lokalt tilsatte norsklektorer som arbeider med språkundervisning. I 2018 var det 90 studenter som studerte norsk, enten som første eller andre fremmedspråk, inkludert studenter fra journalistprogrammet ved universitetet. Tallet er gått opp fra 50 i 2016 og viser at norskinteressen fremdeles er stor i Murmansk. Her arrangeres det hvert år flere festivaler som har norske forgreininger og som studentene deltar i, f.eks. filmfestivalen Northern Character

og kulturfestivalen Barents' Bird. I mai 2018 besøkte forfatteren Petter N. Waage fylkesbiblioteket i Murmansk og holdt foredrag om Dostojevskijs innflytelse på Edvard Munch for en fullsatt konferansesal.

4.4 St. Petersburg State University (SPbU)

Norskseksjonen ved St. Petersburg State University ligger ved Institutt for skandinaviske og nederlandsk språk og har tre lokalt ansatte norsklærere i tillegg til utenlandslektoren. Antall studenter i 2018 var 20, fordelt på ulike nivå (fra nybegynnere til masterstudenter). Studiet er adgangsregulert med begrenset antall plasser, studenttallet er derfor uendret fra tidligere år. Utenlandslektoren underviser både bachelor- og masterstudenter i praktisk norsk, i tillegg til studierelaterte, administrative oppgaver, som å hjelpe studenter med å skrive prosjektoppgaver, arrangere konferanser i regi av instituttet og holde kontakt med norske institusjoner. Med støtte fra Diku holdt gjesteforeleser Snorre K. Svensson seminar om uttaleundervisning våren 2018 og på samme tid ble det arrangert en Jon Fosse-festival i St. Petersburg, hvor lærere og studenter fra universitetet deltok på bl.a. et seminar og en oppsetning av et av hans teaterstykker.

I tillegg til de fire universitetene med utenlandslektorat, er det også norskundervisning ved følgende høyere utdanningsinstitusjoner i Russland:

- Brjansk State University (BSU)
- Herzen State Pedagogical University
- Moscow State Institute of International Relations (MGIMO)
- Moscow State Linguistic University (MGLU)
- Northern Arctic Federal University (NArFU)
- Petrozavodsk State University (PetrSU)
- Russian State University for the Humanities (RGGU)
- The Diplomatic Academy of Russian Foreign Ministry

5 Resultater i 2018

Russlandsprogrammet og Norgeskunnskap i Russland bidrar i ulik grad til de enkelte delmålene for programmet. Nedenfor følger Dikus vurdering av resultater i 2018 knyttet til de ulike delmålene, der de første fire delmålene i hovedsak er knyttet til Russlandsprogrammet mens det femte delmålet er særlig knyttet til Norgeskunnskap i Russland.

5.1 Langsiktige samarbeidsrelasjoner mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og Russland

Et viktig mål for Russlandsprogrammet er å bidra til etablering og videreutvikling av samarbeidsrelasjonene mellom norske og russiske institusjoner og fagmiljø. Samarbeidet utvikles best gjennom felles aktiviteter på områder som er interessante for begge sider, og det er et mål at både resultater og samarbeid skal fortsette også etter at prosjektene er avsluttet.

5.1.1 Fagområder

De to tildelingsrundene i 2018 viser at det er en relativt bred kontaktflate mellom norske og russiske aktører innenfor høyere utdanning, og at samarbeidet foregår innen rekke ulike fagfelt. Det var god interesse for begge utlysningene med tildeling i 2018, særlig innenfor naturvitenskap og teknologi, men også innen fagområder som helsefag, pedagogikk og samfunnsvitenskap.

De 21 prosjektene som har fått innvilget støtte fra Russlandsprogrammet er innenfor fagområdene naturvitenskap, teknologi, pedagogikk, psykologi, helsefag, samfunnsvitenskap, lingvistikk og musikk. Mange av de foreslåtte prosjektene er tverrfaglige, og fokuserer på tema som er viktige prioriteringer på nasjonalt nivå, som helse, arktiske problemstillinger, ressursforvaltning og miljø.

I alle prosjektene samarbeider de norske høyere utdanningsinstitusjonene med sterke russiske institusjoner som har god og komplementær kompetanse på de aktuelle fagområdene, og som dermed kan tilføre økt kvalitet i de norske utdanningene. De norske institusjonene er også med på å utvikle kvaliteten i de russiske utdanningene. Slik har de støttede prosjektene godt potensiale for å bidra til varige samarbeidsrelasjoner mellom norske og russiske høyere utdanningsinstitusjoner og fagmiljø.

Tabell 1: Søknader og tildelte prosjekter i 2018 fordelt etter fagområde

FAGOMRÅDE	SØKNADER 2017	TILDELTE 3-ÅRIGE PROSJEKTER	SØKNADER 2018	TILDELTE 2-ÅRIGE PROSJEKTER	TOTAL TILDELINGS- PROSENT
Naturvitenskap	9	3	4	2	38,5
Teknologi	6	2	5	3	45,5
Pedagogikk og psykologi	5	1	2	2	42,9
Helsefag	4	3	3	0	42,9
Samfunnsvitenskap	4	1	3	2	42,9
Språk og lingvistikk	4	1	0	0	25,0
Økonomi og entreprenørskap	1	0	2	0	0,0
Matematikk	1	0	0	0	0,0
Sosialt arbeid	1	0	0	0	0,0
Musikk	0	0	1	1	100,0
Totalt	35	11	20	10	38,2

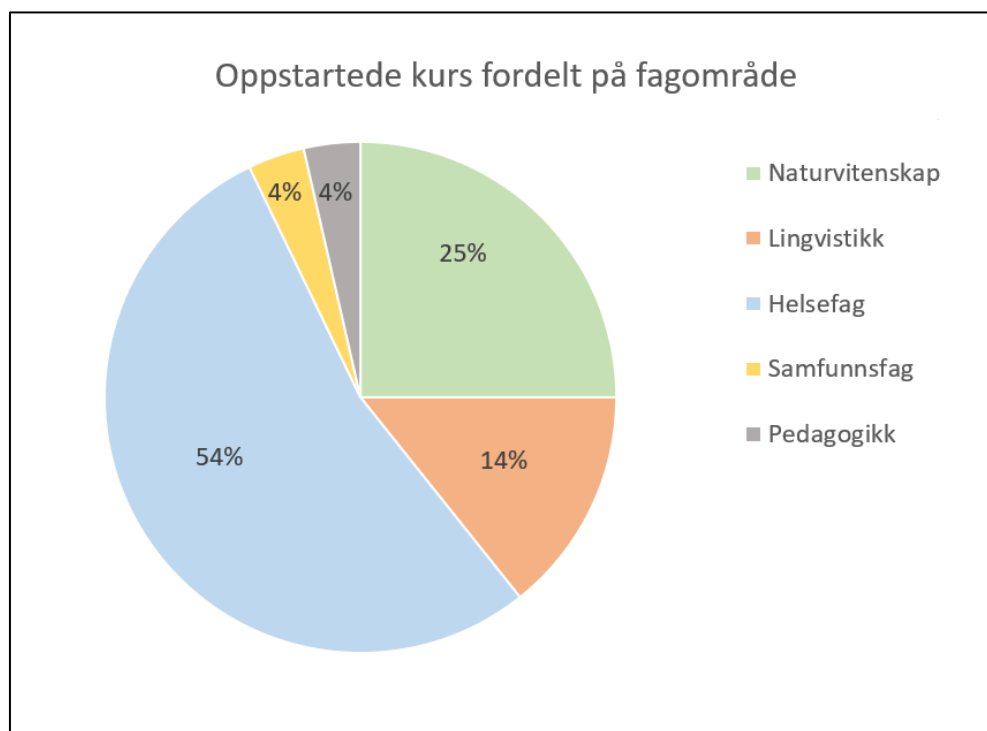
Kilde: Espresso

5.1.2 Prosjektaktiviteter i 2018

De 3-årige prosjektene som fikk støtte i februar 2018 har rapportert til Diku om framdrift og resultater i 2018. Etter første år av prosjektperioden er det de fleste prosjektene er i gang med å etablere et fundament for langsiktig samarbeid. I 2018 har så godt som alle prosjektene kommet i gang med felles norsk-russisk veiledning av studenter, gjensidig utveksling av studenter og ansatte, planlegging og gjennomføring av felles kurs, og utvikling av pensum og undervisningsmateriale, som etter hvert skal integreres i aktuelle studieprogram.

De 3-årige prosjektene jobber særlig med å utvikle og gjennomføre felles kurs med undervisning fra begge sider, og som er åpne for studenter både fra Norge og Russland, og eventuelt internasjonale studenter. Det planlegges samarbeid om totalt 66 felles kurs i løpet av prosjektperioden, og i 2018 har prosjektene startet opp arbeidet med 28 av disse kursene, de aller fleste studiepoenggivende. De fleste prosjektene var fortsatt i planleggings- og utviklingsfasen av sine poenggivende kurs, men noen rapporterer at de har gjennomført kurs allerede i oppstartsåret 2018. Hovedvekten av kurs har blitt utviklet innen helsefag, deretter kommer naturvitenskap og lingvistikk. De fleste kursene er på masternivå, men prosjektene jobber også med noen kurs på bachelornivå og ph.d.-nivå. Flere av kursene tilbys til både masterstudenter og ph.d.-kandidater.

Figur 1: Oppstartede kurs i Russlandsprogrammet i 2018, fordelt etter fagområde

Kilde: Espresso

Mange av prosjektene samarbeider om undervisningsaktiviteter av kortere varighet, som feltkurs og feltarbeid, samt sommer- og vinterskoler. Dette er aktiviteter som kan være enklere å samarbeide om internasjonalt enn utvikling av mer omfattende emner og kurs, men som likevel kan ha høy kvalitet. Dette er gjerne intensive studietilbud der undervisere og studenter jobber tett sammen om et tema over en begrenset periode. Det er grunn til å tro at dette er en undervisningsform som er godt egnet til kvalitetsutvikling og god læring, både faglig, ved aktiv involvering av studenter i forskningsaktiviteter, og for å få kjennskap til hverandres kultur og levemåte.

Etter første år i prosjektperioden er det noe tidlig å vurdere om det lykkes å etablere langvarig og bærekraftig norsk-russisk utdanningssamarbeid gjennom disse prosjektene. Det er likevel positivt at mange av de involverte samarbeidsinstitusjonene planlegger eller er i ferd med å integrere kursene de utvikler i løpet av prosjektperioden i det ordinære utdanningstilbudet sitt. Slik skapes det strukturer som indikerer at samarbeidet mellom de norske og russiske partnerne vil vare ved over tid.

En annen indikasjon på bærekraft i samarbeidsrelasjonene er at mange av de involverte institusjonene har arbeidet med å formalisere det norsk-russiske samarbeidet i form av avtaler. Dette er ofte en forutsetning for å få til varig internasjonalt samarbeid om høyere utdanning og forskning. Flere prosjekter har i 2018 signert samarbeidsavtaler mellom de involverte partnerinstitusjonene. Eksempelvis har Universitetet i Oslo signert avtaler med Space Research Institute - Russian Academy of Science (IKI, RAS) og Lomonosov Moscow State University (MGU). Ett prosjekt rapporterer at de har begynt å utforske mulighetene for en Erasmus+ avtale mellom MGU og UiO, og et annet prosjekt rapporterer at de har jobbet frem forbedrede utvekslingsavtaler mellom UiT – Norges arktiske universitet og National Research University - Higher School of Economics (HSE) i løpet av 2018.

Endelig har prosjektene drevet ganske utstrakt formidlingsaktivitet i 2018. Blant annet har det blitt publisert ni felles fagfelleverderte tidsskriftsartikler, og samarbeidspartnerne har gjort prosjektene sine kjent gjennom ulike kanaler, som mediedekning, prosjektnettsider, sosiale medier og innlegg på konferanser.

Sommerskole i romforskning for norske og russiske studenter i Longyearbyen

ASTRA – The Arctic Space Training er et samarbeid mellom Universitetet i Oslo og Space Research Institute of the Russian Academy of Sciences og flere nettverkspartnere i Norge og Russland. Prosjektet har som mål å bringe romfysikkmiljøene i Russland og Norge tettere sammen gjennom felles forskningsbaserte utdanningsaktiviteter på master- og ph.d.-nivå. Samarbeidsinstitusjonene i begge land har gjensidig utfyllende ekspertise innen romforskning, og gjennom prosjektets sommer- og vinterskoler får norske og russiske deltakere praktisk kunnskap og erfaring fra ulike forskningsfasiliteter i begge land.

I 2018 har ASTRA gjennomført felles sommerskole i Longyearbyen med totalt 19 norske og russiske studenter, som fikk praktisk undervisning i ionosfære-forskning. Seks ansatte fra begge land underviste på sommerskolen. Det rapporteres om høy faglig anerkjennelse til prosjektet i både Norge og Russland, noe som har ført til gode søkertall til sommerskolen.

5.1.3 Student- og ansattmobilitet i 2018

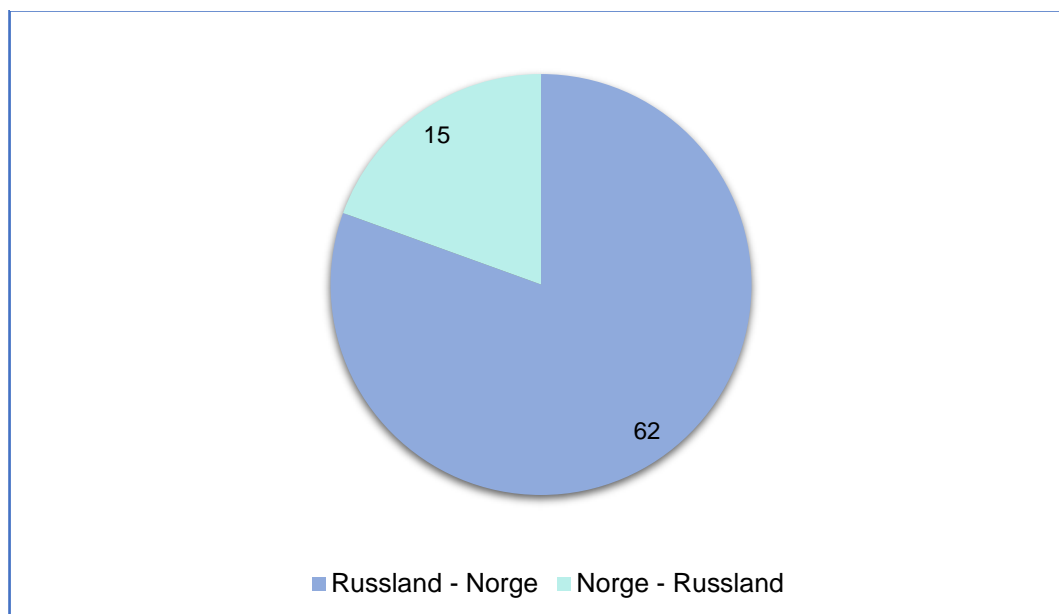
Gjensidig utveksling av studenter og ansatte gir ytterligere informasjon om i hvilken grad samarbeidsrelasjonene mellom de norske og russiske prosjektpartnerne er fruktbare, og om det ligger til rette for bærekraftige samarbeidsrelasjoner. Alle prosjektene i Russlandsprogrammet inkluderer ulike former for student- og ansattmobilitet. Gjennom student- og ansattmobilitet involveres studenter og ansatte i aktiviteter de ellers ikke ville fått deltatt i. De eksponeres for andre kulturer, praksiser, strukturer, faglige perspektiv og undervisningsmetoder, og styrker dermed både sin faglige og kulturelle forståelse. På et overordnet plan bidrar dette til et godt naboforhold mellom Russland og Norge.

Mobilitet mellom Norge og Russland for studenter og ansatte er allerede i gang i de fleste prosjektene. Totalt har 77 studenter og 68 ansatte gjennomført et eller flere mobilitetsopphold i løpet av 2018.

5.1.3.1 Studentmobilitet

Prosjektene har stort sett lyktes i å rekruttere studenter til mobilitet, samtidig som vi ser at det har vært betydelig mer studentmobilitet fra Russland til Norge, enn fra Norge til Russland. Dette er i tråd med den generelle tendensen for studentmobilitet mellom Norge og Russland, og tyder på at det også for prosjektene i Russlandsprogrammet kan være noe utfordrende å rekruttere norske studenter til å reise til Russland.

Figur 2: Studentutveksling i Russlandsprogrammet i 2018 fordelt etter land og reisemål

Kilde: Espresso

For hele prosjektperioden har prosjektene planlagt til sammen 209 studentutvekslingsopphold fra Russland til Norge og 135 studentutvekslingsopphold fra Norge til Russland. I 2018 har 62 studenter reist til Norge fra Russland, mens det er kun 15 studenter som har reist til Russland fra Norge.

Med andre ord har fire ganger så mange russiske som norske studenter deltatt i mobilitetsopphold i forbindelse med prosjektsamarbeidene. Prosjektene har gjennomført rundt 31 prosent av planlagt studentmobilitet for hele prosjektperioden fra Russland til Norge, men bare 11 prosent av planlagt mobilitet fra Norge til Russland. Prosjektene ser dermed til å ligge godt an til å nå sine mål om studentmobilitet fra Russland til Norge, mens de ligger noe dårligere an til å nå sine mål om studentmobilitet fra Norge til Russland.

Prosjektene ser likevel ut til å ha ganske ulike erfaringer med rekruttering av studenter til utvekslingsopphold. Et prosjekt innen ingeniørfag, som koordineres av NTNU og Lomonosov Moscow State University (MGU), rapporterer om utfordringer knyttet til studentrekruttering fra Norge til Russland. De knytter dette blant annet til språkutfordringer som de norske studentene møter i Russland. Samtidig rapporterer et prosjekt innen folkehelse som er koordinert av UiT – Norges arktiske universitet og Northern State Medical University om stor interesse blant norske studenter for å delta på kurs i Russland.

Årsaken til at prosjektene har ulike oppfatninger av rekrutteringssituasjonen kan ha sammenheng med fagfeltet, prosjektledernes erfaring med norsk-russisk samarbeid og i hvilken grad samarbeidsinstitusjonene har lagt godt til rette for utveksling, samt varigheten på oppholdene tilbudt av prosjektene.

Mye tyder også på at det er vanskeligere å rekruttere studenter til lengre utvekslingsopphold. De innrapporterte mobilitetstallene for 2018 viser en klar tendens til kortere mobilitetsopphold for både norske og russiske studenter. Ingen studenter, hverken fra Norge eller Russland, har deltatt på mobilitetsopphold på over en måneds varighet.

Tabell 2: Oversikt over studentmobilitet – fordelt på nivå og varighet

Varighet på oppholdet	STUDENTER FRA NORGE TIL RUSSLAND			STUDENTER FRA RUSSLAND TIL NORGE		
	En uke eller mindre	Mer enn en uke, mindre enn en måned	En måned	En uke eller mindre	Mer enn en uke, mindre enn en måned	En måned
Bachelor	0	2	0	3	3	0
Master	1	8	0	7	14	4
Ph.d.	1	3	0	6	23	2
Totalt	2	13	0	16	40	6

Kilde: Espresso

I tillegg rapporterer enkelte prosjekter om administrative utfordringer knyttet til planlegging og gjennomføring av studentmobilitet. Dette er relativt vanlig i denne typen prosjekter. Det er et mål for Diku å legge til rette for erfaringsutveksling mellom institusjonene som er involvert i prosjektene, slik at de kan lykkes med å nå målene sine knyttet til studentmobilitet og ellers. Diku vil følge opp dette i kontakten med prosjektene i resten av programperioden.

Lengden på oppholdet i henholdsvis Norge og Russland har også selvfølgelig sammenheng med formålet med studentenes opphold. Rapporteringsdataene viser at de aller fleste studentene som var på utveksling deltok på kortere intensive kurs, som sommerskoler, feltkurs og forskerskoler, mens det var ganske få som deltok i mer langvarige aktiviteter, som for eksempel semesterutveksling til en partnerinstitusjon i Norge eller Russland.

Norske studenter på feltarbeid i Altajfjellene

Norwegian - Russian network for training the new generation of entomologists in DNA-based molecular methods (NoREnt) er et prosjektsamarbeid koordinert av Universitetet i Oslo (UiO) og Moscow State Pedagogical University. Prosjektet har som mål å gi norske og russiske entomologistudenter teoretisk og praktisk opplæring i molekylær metode og dataanalyse og å gjennomføre felles veiledning og opplæring i feltarbeid. I 2018 har de to universitetene, i samarbeid med en rekke andre nettverkspartnere i Russland, gjennomført felles feltarbeid i Altajfjellene i Sibir for å innhente DNA fra insekter som kan brukes til å produsere DNA-strekkoder. Biologistudenter fra Universitetet i Oslo deltok sammen med vitenskapelig ansatte fra både Norge og Russland.

5.1.3.2 Ansattmobilitet

I tillegg til studentmobilitet samler Diku inn rapporteringsdata om mobilitet blant vitenskapelig og administrativt ansatte som deltar i prosjektene. I 2018 var de fleste reisene foretatt av de ansatte ved samarbeidsinstitusjonene knyttet til prosjektutvikling og planlegging av prosjektaktiviteter, mens noen få reiste for å delta på workshops, i feltarbeid og felles undervisningsaktiviteter. Det synes naturlig at første år av prosjektperioden har blitt brukt til planleggingsaktiviteter blant de ansatte, og Diku forventer at formålet med mobiliteten for

forskerne og andre ansatte som er involvert i prosjektene vil endre seg i årene som står igjen av prosjektperioden.

I 2018 har ansatte fra begge land gjennomført totalt 68 mobilitetsopphold. Denne mobiliteten var nøyaktig likt fordelt fra Norge til Russland som fra Russland til Norge. Tre ansatte har reist på en måneds opphold til Norge fra Russland, mens ingen ansatte har reist på mobilitetsopphold til Norge med varighet en måned eller lenger. Utover dette ser det ut som at varigheten på oppholdene er ganske likt fordelt mellom de norske og russiske som har deltatt i ansattmobilitet.

****

Oppsummert har det vært god interesse for de to utlysningene i Russlandsprogrammet i 2018, og Diku vurderer at de 21 prosjektene i porteføljen har potensiale til å bidra til bærekraftig samarbeid om høyere utdanning mellom Norge og Russland. De aller fleste av de 3-årige prosjektene har kommet godt i gang med planlagte aktiviteter i 2018. De samarbeider om å utvikle og gjennomføre utdanningstilbud på en rekke fagfelt. Prosjektene er også relevante for prioriteringer på nasjonalt nivå både i Norge og Russland, blant annet når det gjelder folkehelse og arktiske problemstillinger.

5.2 Økt kvalitet i utdanningen ved samarbeidsinstitusjonene i Norge og Russland

Et viktig mål med Russlandsprogrammet er at det ikke bare skal være med på å utvikle og styrke relasjonene mellom Norge og Russland på utdanningsfeltet, men at dette samarbeidet også skal bidra til å styrke kvaliteten i utdanningen hos de involverte institusjonene. Kvalitet i høyere utdanning kan defineres på forskjellige måter, men et viktig utgangspunkt er at utdanningstilbudet i høyere utdanning skal være forskningsbasert, samtidig som studentene skal få kunnskap, ferdigheter og kompetanse som er relevant for å få arbeid etter endte studier.

I vurderingen av måloppnåelse i Russlandsprogrammet når det gjelder målet om økt kvalitet i utdanningen, har Diku derfor valgt å fokusere på hvordan samarbeidsinstitusjonene legger opp til kopling mellom forsknings- og utdanningsaktiviteter i prosjektene, og i hvilken grad det blir lagt til rette for arbeidslivsrelevante studier gjennom samarbeid med virksomheter og andre aktører utenfor akademia. Mot slutten av programperioden vil det bli hentet inn data om i hvilken grad det norsk-russiske prosjektsamarbeidet har påvirket studentenes læringsutbytte og de ansattes faglige kompetanse gjennom en egen survey. Disse dimensjonene kommenteres derfor ikke nærmere i denne rapporten.

5.2.1 Kobling mellom forsknings- og utdanningsaktiviteter

Prosjektene som har fått finansiering fra Russlandsprogrammet i 2018 er i stor grad basert på samarbeidsinstitusjonenes forskningsaktiviteter, enten ved at de utvikler studietilbud basert på komplementær forskningskompetanse ved de norske og russiske institusjonene, eller ved at utdanningsaktiviteter blir koblet til pågående norsk-russisk forskningssamarbeid. Det at størstedelen av samarbeidet er på master- og ph.d.-nivå, legger også til rette for tette koblinger mellom utdannings- og forskningsaktiviteter i prosjektene.

De fleste 3-årige prosjektene har en tett kopling mellom forsknings- og utdanningsaktiviteter og synes å jobbe godt og bevisst med dette. Nedenfor følger et par særlig tydelige eksempler med beskrivelse av hvordan slike koplinger foregår i praksis.

Norsk-russisk samarbeid om marinbiologi

Multidisciplinary EDUcation and reSearch in mArine biology in Norway and Russia (MEDUSA) er et prosjekt koordinert av Universitetet i Bergen og Lomonosov Moscow State University, med flere nettverkspartnere i begge land. Prosjektet har som mål å øke norsk-russisk utveksling av ideer, kunnskap og kompetanse innen marinbiologi for å fremme forskning og utdanning om verdens hav.

I 2018 har prosjektet gjennomført to vellykkede intensivkurs i henholdsvis Trondheim og ved Bajkalsjøen, der både norske og russiske studenter på master og ph.d.-nivå og ansatte deltok. Kursinnholdet har blitt integrert i studietilbudet ved Forskerskolen i Biosystematikk (ForBio) ved Universitetet i Oslo, som er en av nettverkspartnerne i prosjektet.

Samarbeid om forskerutdanning i folkehelse

Heart to Heart: Norwegian-Russian multilevel educational cooperation in CVD epidemiology er et prosjekt koordinert av UiT – Norges arktiske universitet og Northern State Medical University i Arkhangelsk. Prosjektet har som mål å etablere samarbeid om utdanning på master- og ph.d.-nivå innen folkehelse, med særlig fokus på hjerte- og karsykdommer. Prosjektet er tett knyttet til pågående forskningssamarbeid mellom de to institusjonene.

I 2018 har prosjektet kommet godt i gang. Studentene som er tilknyttet prosjektet skriver avhandlinger som bygger på epidemiologiske kartleggingsdata på hjerte- og karsykdommer fra begge land ([Tromsøundersøkelsen](#) og [Know Your Heart](#)). Det blir også utviklet nye kurs basert på dette materialet, og studentene får veiledning fra både norske og russiske forskere på feltet.

5.2.2 Felles norsk-russiske utdanningsaktiviteter som kan koples til næringsutvikling

Ved å kople høyere utdanning til arbeidslivet og næringsutvikling gjennom for eksempel praksisopplegg eller annen involvering av privat eller offentlig sektor, kan utdanningen bli mer relevant og hjelpe studentene med å forstå aktuelle problemstillinger og behov i samfunnet. Samtidig kan arbeidslivet få tilgang til relevant kompetanse.

Samarbeid mellom academia og næringslivet er mer vanlig innen forskning enn utdanning, og dette ser ut til å gjenspeile seg i Russlandsprogrammet. Kun to av de 3-årige prosjektene som støttes av programmet har formelle nettverkspartnere fra næringslivet, innen henholdsvis marinbiologi og arktisk ingeniørvirksomhet. I det nevnte prosjektsamarbeid mellom UiB og Lomonosov Moscow State University (MGU) innen marinbiologi, er bedriften Rådgivende Biologer AS med som nettverkspartner i prosjektet. Ansatte i bedriften har i 2018 bidratt med forelesninger i kurs.

Et prosjekt koordinert av NTNU og Lomonosov Moscow State University (MGU) innen ingeniørfag har i tillegg til akademiske partnere i Norge og Russland også en rekke

næringslivspartnere i offentlig og privat sektor med i prosjektet. Disse inkluderer BaneNOR og Statens Vegvesen i Norge og ingeniørfirmaet InjGeo Limited i Russland. Ut ifra prosjektets årsrapport for 2018 er det noe uklart hvilken rolle disse næringslivspartnerne har hatt i prosjektet. Diku kommer til å følge opp prosjektet spesielt angående dette.

Et tverrfaglig prosjektsamarbeid mellom UiT – Norges arktiske universitet og Higher School of Economics (HSE) har ikke formelle nettverkspartnere fra arbeidsliv/næringsliv, men har likevel samarbeidet med arbeidslivspartnere ved at studenter fra samarbeidsinstitusjonene har deltatt i besøk til selskaper som Equinor og Akvaplan-niva, Framsenteret og Norce/Norut. I forbindelse med disse besøkene har studentene gjennomført intensive gruppearbeid innen prosjektutvikling. Prosjektet informerer om at dette har gjort studentene i stand til å forstå hvordan man kan jobbe med ulike deler av det arktiske samfunnet, på tvers av sektorer og bruke avansert teknologi i Arktis i forskning og i arbeidslivet.

5.3 Styrket interkulturell kompetanse for studenter og ansatte i Norge og Russland

Et sentralt delmål for Russlandsprogrammet er at deltakerne i prosjekter finansiert av programmet får økt forståelse for forskjeller og likheter i norske og russiske samfunnsforhold, språk og kultur. For å kunne rapportere resultater på dette området er det behov for å spørre deltakerne direkte, for eksempel gjennom en survey, og Diku vil komme tilbake til dette i rapporter til Utenriksdepartementet mot slutten av programperioden. I og med at dette er et delmål i programmet, ser vi at flere prosjekter har som et av sine overordnede mål å styrke den interkulturelle kompetansen blant studenter og ansatte. Enkelte prosjekter fremhever også økt interkulturell forståelse som et viktig middel på veien til å oppnå andre faglige mål som krever god interkulturell kompetanse, godt samarbeid og forståelse mellom institusjonene på begge sider.

Flere av prosjektene har tematisk fokus på interkulturell kompetanse eller har lagt opp til samarbeidsaktiviteter som skal bidra til å styrke de norske og russiske deltakernes forståelse for hverandres samfunnsforhold, språk og kultur. Et samarbeid mellom Universitetet i Oslo og Moscow State University har som overordnet mål å forbedre kvaliteten i psykologutdanningen ved samarbeidsinstitusjonene ved å inkorporere interkulturell kunnskap og praksis, og å øke den interkulturelle kompetansen blant studenter og ansatte. Her kan vi også nevne samarbeidet mellom UiT – Norges arktiske universitet og Higher School of Economics (HSE) som har en tverrfaglig tilnærming til teknologiske og samfunnsmessige problemstillinger i Arktis. Prosjektet har som mål at studenter og ansatte skal oppnå en forståelse for norske og russiske tradisjoner, kulturer og institusjoner slik at de kan samarbeide effektivt om problemstillinger knyttet til levevilkår i nord på tvers av landegrensene. UiT- Norges arktiske universitet og Higher School of Economics (HSE) samarbeider også om et prosjekt innen lingvistikk, der målet er å forbedre undervisningen i russisk som fremmedspråk. Gjennom å involvere studenter i forskningsarbeid vil de forbedre den felles forståelsen for likheter og forskjeller mellom norsk språk og kultur.

Endelig har et prosjekt innen geriatrisk sykepleie koordinert av Universitetet i Oslo og North-Western State Medical University, i 2018 gjennomført kurs i interkulturell forståelse i eldreomsorgen for studenter, ansatte og helsepersonell ved samarbeidsinstitusjonene. Prosjektet rapporterer om at evalueringen av kurset var god. Deltakerne ga tilbakemelding om at kurset var svært nyttig og at de satte pris på metodene de lærte for å identifisere og håndtere kulturforskjeller.

5.4 Økt kjennskap til og interesse for samarbeid med potensielle samarbeidspartnere i Russland hos høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og vice versa.

Som nevnt var det god interesse for Russlandsprogrammet ved begge utlysningene som hadde tildeling i 2018, og en rekke høyere utdanningsinstitusjoner, forskningsinstitutter og -sentra, samt noen næringslivsaktører og organisasjoner i frivillig sektor deltok som formelle partnere i prosjektsøknadene.

Det norsk-russiske samarbeidet blir ofte assosiert med det regionale samarbeidet innenfor Barentsregionen. Også samarbeidet innenfor høyere utdanning hadde fra starten av et tyngdepunkt i nord, der universitetene i Tromsø og Bodø har vært viktige aktører på norsk side, og universitetene i Murmansk og Arkhangelsk har hatt tilsvarende viktige roller på russisk side. Søknads- og prosjektporteføljen fra 2018 viser at dette bildet er endret, både på norsk og russisk side. På norsk side står fortsatt UiT – Norges arktiske universitet fortsatt i en særstilling når det gjelder søknader og tildelinger i Russlandsprogrammet, men mange andre aktører er også aktive i programmet.

Søknadene til utlysningene av 3-årige og 2-årige prosjekter fordelte seg på totalt 14 norske koordinator-institusjoner, hvor UiT – Norges arktiske universitet (totalt 18 søknader), Universitetet i Oslo (totalt 8 søknader) og Universitetet i Bergen (totalt 7 søknader) var best representert. Disse institusjonene fikk også god uttelling i tildelingen av midler. UiT – Norges arktiske universitet har fått tildelt midler til totalt 7 prosjekter, Universitetet i Oslo har fått tildelt midler til 5 prosjekter og Universitetet i Bergen til 4 prosjekter.

På russisk side er langt flere aktører involvert i prosjektsøknadene enn i Norge, og totalt er 68 ulike russiske aktører involvert i de to søknadsrundene i programmet. En detaljert oversikt over den russiske involveringen i prosjektsøknadene til 3-årige prosjekter er tilgjengelig i årsrapporten for RUS-17/0010 for 2017. I søknadsporteføljen for de 2-årige prosjektene utmerker Northern (Arctic) Federal University seg med involvering i tre søknader, fulgt av Saint Petersburg State University og Lomonosov Moscow State University med involvering i to søknader hver. I tillegg er den russiske statlige miljøovervåkingsorganisasjonen North-West Branch of Research and Production Association (RPA) 'Typhoon' med som partner i to søknader, mens de andre er med i en søknad hver. Alle de mest aktive russiske institusjonene er anerkjente høyere utdanningsinstitusjoner, og noen av de er blant de beste på internasjonale universitetsrankinger.³

Geografisk er samarbeidspartnerne i prosjektsøknadene i 2018 lokalisert over store deler av Russland, fra Murmansk i nord til Rostov-ved-Don i sør, Tomsk i øst og Pskov i vest. De fleste samarbeidspartnerne har norske institusjoner likevel funnet i Moskva og St. Petersburg, i tillegg til Arkhangelsk og Petrozavodsk. Også et naturreservat i Voronezj og utdanningsinstitusjoner i Sibir er representert i søknadsbunken.

En detaljert oversikt over de norske og russiske aktørene involvert i de 2-årige søknadene til Russlandsprogrammet finnes i Vedlegg I, tabell 11 og 12. Se ellers oversikten over prosjekter i tabell 1 og 2 i Vedlegg I for informasjon om russiske partnere i de tildelte prosjektene.

³ Se for eksempel [BRICS & Emerging Economies University Rankings 2018, Times Higher Education \(THE\)](#).

Tabell 3: Søknader og tildelinger av 3-årige og 2-årige prosjekter fordelt på norske hovedpartnerinstitusjoner

NORSK INSTITUSJON	3-ÅRIGE PROSJEKTER		2-ÅRIGE PROSJEKTER	
	Søknader	Tildelte prosjekter	Søknader	Tildelte prosjekter
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	0	0	1	0
Nord Universitet	1	0	0	0
NMBU	1	0	0	0
NTNU	4	2	1	0
OsloMet	2	0	1	0
Stiftelsen Steinerhøgskolen	1	0	0	0
Universitetssenteret på Svalbard	1	0	1	0
UiT – Norges arktiske universitet	13	4	5	3
Universitetet i Agder	1	0	0	0
Universitetet i Bergen	3	1	4	3
Universitetet i Oslo	6	4	2	1
Høgskulen på Vestlandet	1	0	2	1
Universitetet i Sørøst-Norge	0	0	1	1
Høgskolen i Østfold	0	0	2	1
Totalt	35	11	20	10

Kilde: Espresso

5.5 God kompetanse på norsk språk, litteratur og kultur blant studenter ved russiske læresteder som tilbyr utdanningen i norsk.

De ulike tiltakene i Norgeskunnskapsordningen er utvilsomt med på å fremme kunnskap om norsk språk, litteratur og kultur i Russland, og er dermed en viktig del av norsk-russisk kulturarbeid. Særlig utenlandslektoratsordningen bidrar til økt synliggjøring av norsktilbudet ved institusjonene som har slik avtale, da ansettelse av morsmåslærere i norsk hever statusen for språkfaget og er med på å trekke studenter til instituttet.

Utenlandslektorene er i stor grad ansvarlige for eget undervisningsopplegg, pensum og eksamensavvikling. Ettersom norske undervisningsmetoder skiller seg til dels vesentlig fra russiske, er lektorene med på å spre nye læringsmetoder. Norskmiljøene ved universitetene

bidrar til et annet og ofte komparativt perspektiv på norsk språk, og i disse miljøene utdannes oversettere av norsk litteratur til russisk.

I tillegg til ren undervisning i språk og litteratur, inspirerer lektorene studentene med kunnskap om aktuell norsk debatt og samfunnsliv, likestilling og demokratiske verdier, både gjennom undervisningen, men også ved å arrangere faglige seminar og forfatterbesøk fra Norge, gjerne med medfinansiering av NORLA.⁴ Lektorene fungerer også som kontaktpersoner til universiteter og høyskoler i Norge og legger til rette for besøk av gjesteforelesere fra norske institusjoner og for studentmobilitet. Det Norgesfremmende arbeidet som lektorer og lokalt ansatte norskundervisere gjør, gir ringvirkninger og er viktige for å promotere Norge i Russland.

⁴ Senter for norsk litteratur i utlandet (NORLA) administrerer støtteordninger for forfatter- og foreleserbesøk til høyere læresteder i utlandet der det undervises i norsk språk.

6 Kjønnsperspektiv

For å sikre høyest mulig grad av likestilling i prosjektsamarbeidet, må alle søkere til Russlandsprogrammet gjøre greie for hvordan de vil sikre kjønnsperspektiv i prosjektet de foreslår. Søkerne sine planer og refleksjoner rundt kjønnsdimensjonen i prosjektene blir vurdert som ett av flere kriterier ved tildeling av nye prosjekter.

Tildelte prosjekter må videre gjennom årsrapporter gjøre greie for kjønnsbalansen blant deltakerne i prosjektet, både blant ansatte og studenter som blir involvert i mobilitet og andre aktiviteter i prosjektene.

6.1 Kjønnsfordeling blant deltakerne i prosjektene støttet av Russlandsprogrammet 2018-2020

Tabellen nedenfor gir en oversikt over deltakerne i de 21 prosjektene i Russlandsprogrammet fordelt etter kjønn og land. Denne tabellen gir kun oversikt over kjønnsbalansen blant forskere og andre ansatte ved de involverte institusjonene og organisasjonene, ikke studenter som deltar i prosjektaktiviteter. Det er ganske god kjønnsbalanse blant deltakerne, men totalt er det noen flere menn enn kvinner involvert i disse prosjektene, og dette gjelder både i Norge og Russland. Med et så lite utvalg er disse tallene mest sannsynlig tilfeldige, og det er vanskelig å vite om kravene til kjønnsperspektiv og -balanse i Dikus utlysninger i programmet har hatt en reell effekt. Mange av prosjektene påpeker imidlertid at de vil bestrebe seg på å ha en god kjønnsbalanse i gjennomføringen av prosjektene.

Tabell 4: Prosjektdeltakere i Russlandsprogrammet 2018-2020 fordelt etter kjønn og land.

	KVINNER		MENN		TOTALT	
	Norge	Russland	Norge	Russland	Kvinner	Menn
3-årige prosjekter	52	56	53	69	108	122
2-årige prosjekter	34	31	45	27	65	72
Totalt	86	87	98	96	173	194

Kilde: Espresso

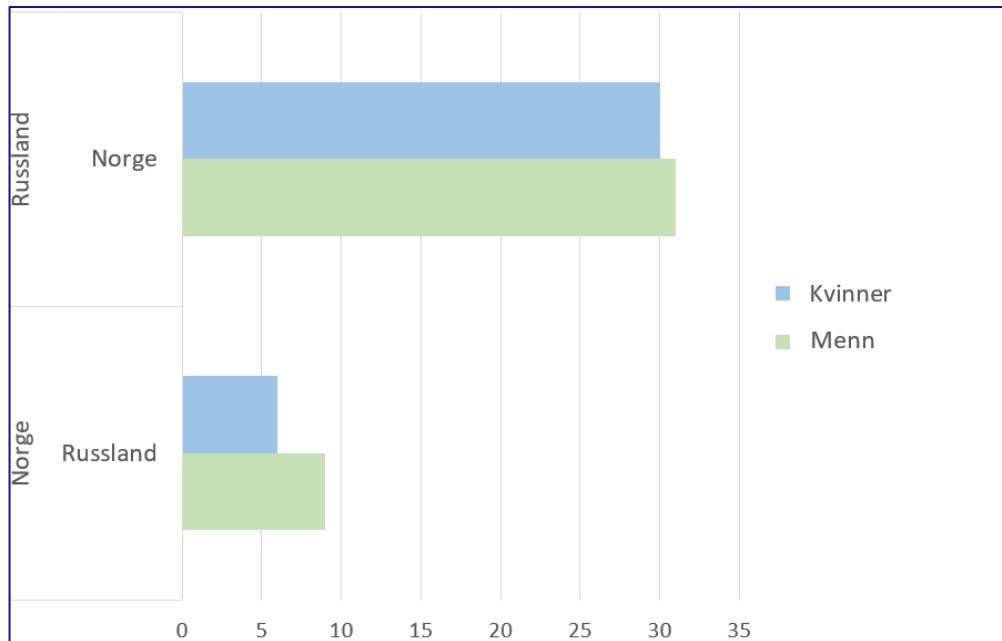
6.2 Kjønn og mobilitet

Kjønnsfordelingen blant studenter og ansatte som deltok i utveksling mellom Norge og Russland gjennom de 3-årige prosjektene, viser en del forskjeller mellom ansatte og studenter, og mellom senderlandene.

Rapporteringsdata viser at omtrent like mange kvinner som menn har reist på utvekslingsopphold, men med en liten overvekt menn. Fra Russland har 31 menn og 30

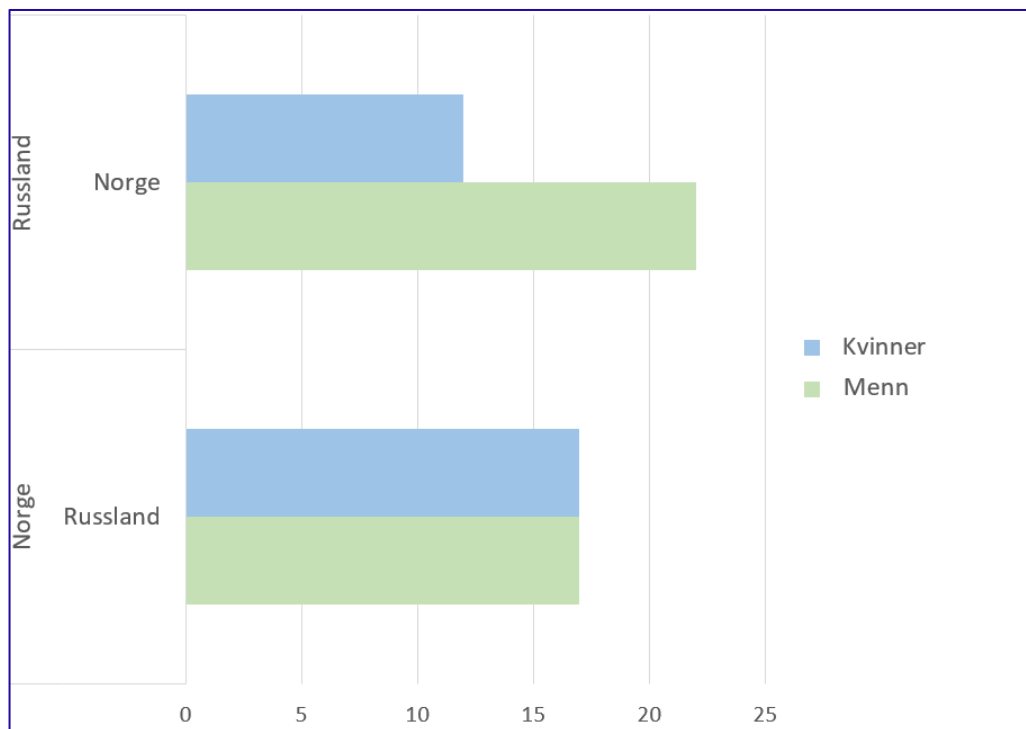
kvinner reist til Norge. Studentmobiliteten fra Norge til Russland viser en noe større overvekt av menn, med 9 menn og 6 kvinner som har reist, men her er tallene så små at dette kan være tilfeldige utslag i et enkeltår.

Figur 3: Kjønnsbalanse - studentmobilitet 2018

Kilde: Espresso

Figur 4: Kjønnsbalanse - ansattmobilitet 2018

Kilde: Espresso

Blant de ansatte som deltok i norsk-russisk mobilitet gjennom prosjektene i Russlandsprogrammet i 2018, var det noe mindre god kjønnsbalanse, særlig for de russiske deltakerne. Blant de norske deltakerne reiste nøyaktig like mange kvinner som menn til Russland, men blant de russiske deltakerne var det derimot nesten dobbelt så mange menn som kvinner som reiste til Norge. Også disse tallene er små, slik at det er vanskelig å trekke konklusjoner angående kjønnsbalansen i prosjektene. Det kan hende at disse tallene jevner seg ut i løpet av prosjektperioden. Dette er likevel noe overraskende tall, i og med at russiske kvinnelige ansatte i høyere utdanningsinstitusjoner tidligere har deltatt svært aktivt i det norsk-russiske utdanningssamarbeidet og tradisjonelt har en fremtredende rolle i russisk akademia.

Diku vil følge med på kjønnsbalansen i prosjektene gjennom programperioden.

6.3 Norskundervisningen i Russland

Det har vært god kjønnsbalanse på de fire utenlandslektorene som har vært ansatt i 2018; to kvinner og to menn. Når det gjelder lokalt ansatte norsklektorer og studenter som studerer norsk i Russland, har Diku grunn til å anta at det følger normen i humaniora og at det derfor blant disse er en overvekt av kvinner.

7 Risikovurdering

Risikoen i Russlandsprogrammet er først og fremst knyttet til gjennomføringen av aktivitetene i enkeltprosjektene som blir støttet, og for at rammevilkårene for utdanningssamarbeid mellom Norge og Russland skulle bli forverret i 2018. Når det gjelder Norgeskunnskap i Russland synes praktiske utfordringer i forbindelse med russisk byråkrati å være den største risikoen.

7.1 Risikofaktorer i prosjektene

Institusjonelt samarbeid og felles utvikling og planlegging av aktiviteter mellom Norge og Russland er tidkrevende og kan noen ganger være utfordrende. Dette fører igjen til at det kan ta tid å utvikle et fruktbart samarbeid. Også i 2018 rapporterer noen prosjekter denne typen risiko. Ett prosjekt rapporterer for eksempel om praktiske utfordringer knyttet til å overføre penger til samarbeidsinstitusjonen i Russland på grunn av russiske regler som forbyr mottakelse av lønn fra utlandet. Diku er ofte i kontakt med prosjektene om slike problemstillinger, og stort sett finner prosjektene alternative løsninger.

Kapasitetsproblematikk ved partnerinstitusjonene kan også legge hindringer i veien med hensyn til å nå prosjektmålene. Noen av prosjektene ser ut til å ha blitt overrasket over arbeidsmengden som internasjonalt utdanningssamarbeid fører med seg, og noen rapporterer om mangelfull deltakelse fra samarbeidsinstitusjonene i administrasjonen og planleggingen av prosjektene. Diku vil følge opp slike tilfeller i dialogen med prosjektpartnerne i løpet av programperioden, blant annet ved prosjektbesøk.

Vi ser også at enkelte av prosjektene i stor grad er avhengige av nøkkelpersoner. Dersom disse av ulike grunner fratrer sin stilling, eller får andre ansvarsområder, får det konsekvenser med framdriften i prosjektet og det kan påvirke rekrutteringen av studenter til mobilitet.

Rekruttering av studenter til mobilitetsopphold kan være en utfordring for prosjektene. Vi ser at noen rapporterer om utfordringer knyttet til å rekruttere norske studenter til mobilitet til Russland, noe som også gjenspeiles i relativt lave mobilitetstall fra Norge til Russland.

Studentenes kunnskapsnivå kan også være en utfordring for å nå prosjektmål. Ett prosjekt rapporterer om at ulikt kunnskapsgrunnlag for de russiske og norske studentene har ført til forsinkelse i prosjektgjennomføringen, da det har vært nødvendig å endre planene for kursutviklingen.

Diku vurderte det som en risikofaktor at økte priser på studenttillatelse til Norge ville påvirke mobilitetstallene, men kan ikke se at noen av prosjektene rapporterer om utfordringer knyttet til dette. Dette kan være fordi utvekslingsoppholdene til Norge i 2018 har vært kortere enn 3 måneder, og dermed faller inn under besøksvisum som ikke har fått tilsvarende prisøkning. Det kan derimot tenkes at økt prissetting på studietillatelse er med på å påvirke varigheten på utvekslingsoppholdene, uten at dette er eksplisitt nevnt av noen av prosjektene i årsrapportene.

Det er ikke avdekket tilfeller av underslag, korrupsjon eller økonomiske avvik i prosjektene i 2018, og de norske institusjonene synes å ha god kontroll og rutiner for å håndtere økonomien i prosjektene.

Diku søker å sikre kvaliteten og minimere risikoen gjennom utformingen av utlysningene, i søknadvurderingen og i oppfølgingen av prosjektene som har fått tildelt støtte. Årsrapportene er et nyttig verktøy for å få oversikt over hvilke prosjekter som ser ut til å trenge ekstra oppfølging. Diku følger tett opp de prosjektene som har rapportert om større utfordringer i 2018 og/eller har hatt forsinket progresjon i 2018.

7.2 Risikofaktorer knyttet til norskundervisningen i Russland

7.2.1 Utenlandslektorsordningen

Diku har god og jevnlig kontakt med samarbeidsinstitusjonene og opplever at de har vilje og evne til å opprettholde tilbud om norskundervisningen, og mener risikoen for at de ikke skal følge sine forpliktelser ut avtaleperioden er svært liten. Det har i løpet av 2018 vært noen utfordringer knyttet til utbetaling av lokal lønn og fornyelse av visum for de norske utenlandslektorene som arbeider i Russland. Det offentlige byråkratiet synes til dels uoversiktlig og er stadig gjenstand for frustrasjon i rapporter fra lektorene. Samtidig opplever Diku at lektorene har mindre kontakt med utenriksstjenesten i Russland nå enn før, noe som kan ha mulig sammenheng med nedbemanning ved noen kontorer. Av beredskapshensyn vil det være ønskelig at lektorene har et fast kontaktpunkt ved ambassade/generalkonsulat, noe Diku oppfordrer lektorene til å etablere ved tiltredelse.

7.2.2 Utbetalinger av stipend og støtte

Diku har gjort endringer i rutiner for utbetaling og rapportering av bok- og arrangementsstøtte, slik at det skal bli enklere for lærestedene å motta penger fra Norge, samtidig som god kontroll over pengeoverføringer og bruken av disse ivaretas. Risikoen for misbruk av midler anses derfor som liten. Når det gjelder utbetaling til studenter som kommer til Norge på feltarbeid, utbetales stipendet først etter at studenten er ankommet Norge. På denne måten minimeres risikoen for misbruk av midler. I 2018 endret Diku retningslinjene for dette stipendet og innførte et ekstra reisestipend for å stimulere til flere søknader fra bl.a. russiske studenter.

Vedlegg

Tabell 1: Oversikt over 3-årige prosjekter i Russlandsprogrammet, 2018-2020.

PROSJEKT	TITTEL	PARTNER(E)	TILDELING (NOK)
CPRU-2017/10006	Multidisciplinary EDUcation and reSearch in mArine biology in Norway and Russia (MEDUSA)	<p><u>Norge:</u> University of Bergen (coordinator), University of Oslo, Rådgivende Biologer AS</p> <p><u>Russland:</u> Lomonosov Moscow State University (MGU), Shirshov Institute of Oceanology, Russian Academy of Sciences, National Scientific Center of Marine Biology, Far Eastern Branch, Russian Academy of Sciences, Siberian Institute of Plant Physiology and Biochemistry, Siberian Branch, Russian Academy of Sciences, Marine Research center of Moscow State University.</p>	1 999 010
CPRU-2017/10008	Optical Probe Sensors at Biological Environments (OPS@BE)	<p><u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator), University of Oslo</p> <p><u>Russland:</u> National Research Tomsk State University, St. Petersburg State University.</p>	1 994 800
CPRU-2017/10015	Russian-Norwegian Research-based education in Cold Regions Engineering (RuNoCORE)	<p><u>Norge:</u> NTNU- Norwegian University of Science and Technology (coordinator), Norwegian Public Roads Administration, BaneNOR</p> <p><u>Russland:</u> Lomonosov Moscow State University (MGU), Sergeev Institute of Enviromental Geoscience, RAS, InjGeo Limited.</p>	1 999 994
CPRU-2017/10027	TWIRLL: Targeting Wordforms in Russian Language Learning	<p><u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator)</p> <p><u>Russland:</u> National Research University - Higher School of Economics (HSE).</p>	2 000 000

CPRU- 2017/10032	Knowledge Triangle NORUS – Knowledge Cooperation Advancing Training and Intercultural Competency in Geriatric Nursing Care through Leadership, Education and Research Exchange in Norway and Russia.	<u>Norge:</u> University of Oslo (coordinator), NLA University College <u>Rusland:</u> North-Western State Medical University named after I.I. Mechnikov	2 000 000
CPRU- 2017/10033	Heart to Heart: Norwegian-Russian multilevel educational collaboration in CVD Epidemiology	<u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator) <u>Rusland:</u> Northern State Medical University, Novosibirsk State Medical University	1 998 508
CPRU- 2017/10043	Society and Advanced Technology in the Arctic: Norwegian-Russian Triple Helix PhD Course	<u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator) <u>Rusland:</u> National Research University - Higher School of Economics (HSE), Russian Academy of Sciences	1 931 926
CPRU- 2017/10056	Psychology as a bridge between Norway and Russia (PSY-BRIDGE)	<u>Norge:</u> University of Oslo (coordinator) <u>Rusland:</u> Lomonosov Moscow State University (MGU), Kazan (Volga Region) Federal University	1 700 000
CPRU- 2017/10066	A novel PhD program: environmental health and registry epidemiology in Arctic and Sub-Arctic Russia	<u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator), NTNU- Norwegian University of Science and Technology <u>Rusland:</u> Northern State Medical University, NorthWestern State Medical University named after I.I. Mechnikov	1 998 920
CPRU- 2017/10068	ASTRA - The Arctic Space Training	<u>Norge:</u> University of Oslo (coordinator), UiT The Arctic University of Norway, The University Centre in Svalbard <u>Rusland:</u> Space Research Institute of the Russian Academy of Science, National Research University - Higher School of Economics (HSE), Polar Geophysical Institute, Institute of Physics of the Earth - RAS	1 999 998

CPRU- 2017/10072	Norwegian - Russian network for training the new generation of entomologists in DNA-based molecular methods (NoREnt)	<u>Norge:</u> University of Oslo (coordinator) <u>Russland:</u> Moscow State Pedagogical University, Altai State University, All-Russian Research Institute of Plant Protection, Federal Scientific Center of the East Asia Terrestrial Biodiversity, Far East Branch of the Russian Academy of Sciences, Kuban State Agrarian University, Tembotov Institute of Ecology of Mountain Territories, Russian Academy of Sciences (IEMT)	2 000 000
---------------------	--	---	-----------

Tabell 2: Oversikt over 2-årige prosjekter i Russlandsprogrammet, 2019-2020.

PROSJEKT	TITTEL	PARTNERE	TILDELING (NOK)
CPRU- 2018/10013	Collaborative Educational Programs for Project based Learning in Composite Green Building Materials	<u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator) <u>Russland:</u> Northern (Arctic) Federal University	299 786
CPRU- 2018/10016	Rauland – Petrozavodsk Folk Music Education Exchange	<u>Norge:</u> University of South-Eastern Norway (coordinator) <u>Russland:</u> Petrozavodsk State Glazunov Conservatory	271 372
CPRU- 2018/10028	Advancing Norway - Russia networking through forest biodiversity education	<u>Norge:</u> University of Bergen (coordinator); Norwegian University of Life Sciences; Norwegian Institute for Nature Research; University of Oslo; ForBio <u>Russland:</u> Lomonosov Moscow State University; Voronezh Nature Reserve	300 000
CPRU2018/10 035	Kickstarting Capacity building in Technology Enhanced Learning (kCABTEL)	<u>Norge:</u> University of Bergen (coordinator) <u>Russland:</u> National Research University – Higher School of Economics	299 800

CPRU2018/10 040	A student action-based teaching and research collaboration in conceptualizing of mechatronics and robotics green applications	<u>Norge:</u> Østfold University College (coordinator)	300 000
		<u>Russland:</u> St. Petersburg Electrotechnical University	
CPRU2018/10 043	Visual Anthropology of the North	<u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator); Nordic Anthropological Film Association	299 000
		<u>Russland:</u> European University at St. Petersburg	
CPRU2018/10 049	Tromsø – Saint Petersburg – Yamal: collaboration for arctic ecosystem studies	<u>Norge:</u> UiT The Arctic University of Norway (coordinator)	292 000
		<u>Russland:</u> Saint Petersburg State University; Institute of Plant and Animal Ecology, Ural Branch of the Russian Academy of Sciences	
CPRU2018/10 051	Development of a new joint educational program in Information Security and Cryptography at the University of Bergen and Novosibirsk State University	<u>Norge:</u> University of Bergen (coordinator)	299 998
		<u>Russland:</u> Novosibirsk State University	
CPRU2018/10 052	Bridging Boundaries: Science and Technology in Society	<u>Norge:</u> University of Oslo (coordinator)	299 999
		<u>Russland:</u> National Research Tomsk State University	
CPRU2018/10 055	Russian-Norwegian cooperation in teacher education: how to use IT in mathematics education as a tool to solve exploratory problems	<u>Norge:</u> Western Norway University of Applied Sciences (coordinator)	298 040
		<u>Russland:</u> Moscow State Pedagogical University; Moscow State Boarding School “Intellectual”	

Tabell 3: Norske aktører involvert i søknader til 2-årige prosjekter, Samarbeidsprogrammet med Russland i 2018

Høyere utdanningsinstitusjoner	SØKNADER		LOKALISERING
	Hoved-partner	Nettverks-partner	
NMBU		2	Ås
NTNU	1		Trondheim
OsloMet	1		Oslo
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	1		Oslo
Universitetsenteret på Svalbard	1		Svalbard
Universitetet i Tromsø	5	1	Narvik, Tromsø
Universitetet i Bergen	4		Bergen
Universitetet i Oslo	2	1	Oslo
Universitetet i Sørøst-Norge	1		Rauland
Høgskulen på Vestlandet	2		Bergen
Høgskolen i Østfold	2		Fredrikstad, Halden
Forskningsinstitutter og -sentra			
Forskingskole i Biosystematikk (FORBIO)		1	Oslo
Norsk institutt for naturforskning (NINA)		1	Trondheim
Private og offentlige virksomheter			
Haukeland Universitetssykehus		1	Bergen
Frivillige organisasjoner og stiftelser			
Nordisk antropologisk filmforening		1	-

Kilde: Espresso

Tabell 4: Russiske aktører involvert i søknader til 2-årige prosjekter i Russlands-programmet i 2018*

HØYERE UTDANNINGSINSTITUSJONER	SØKNADER	LOKALISERING
A.I. Yevdokimov Moscow State University of Medicine and Dentistry	1	Moskva
Baltic State Technical University	1	St. Petersburg
European University at St. Petersburg	1	St. Petersburg
Herzen State Pedagogical University of Russia	1	St. Petersburg
Institute of Plant and Animal Ecology, Ural Branch of the Russian Academy of Sciences	1	Jekaterinburg
Lomonosov Moscow State University (MGU)	2	Moskva
Moscow Institute of Architecture - MARKHI	1	Moskva
Moscow State Pedagogical University	1	Moskva
Murmansk Arctic State University	1	Murmansk
National Research Nuclear University "MEPhI"	1	Moskva
National Research Tomsk State University	1	Tomsk
National Research University - Higher School of Economics (HSE)	2	Moskva
Northern (Arctic) Federal University	3	Arkhangelsk
Northern State Medical University	1	Arkhangelsk
North-Western State Medical University named after I.I. Mechnikov	1	St. Petersburg
Novosibirsk State University	1	Novosibirsk
Petrozavodsk State Glazunov Conservatory	1	Petrozavodsk
Petrozavodsk State University	1	Petrozavodsk
Pskov State University	1	Pskov
Saint Petersburg State University	2	St. Petersburg
Southern Federal University	1	Rostov-on-Don
St. Petersburg Electrotechnical University "LETI"	1	St. Petersburg

Forskningsinstitutt og -sentra		
Arctic and Antarctic Research Institute	1	St. Petersburg
North-West Branch of Research and Production Association (RPA) 'Typhoon', Russia	2	St. Petersburg
Voronezh Nature Reserve	1	Voronezj
Andre institusjoner		
Moscow State Boarding School "Intellectual"	1	Moskva

* Søkerne i 2018 fikk ikke mulighet til å skille på nettverkspartner og hovedpartner i Russland. Tabellen viser derfor alle russiske partnere.

Kilde: Espresso

Direktoratet for
internasjonalisering
og kvalitetsutvikling
i høyere utdanning

+47 55 30 38 00 | post@diku.no | diku.no